

Andrzej Buck

Początki i kontynuacje. Droga do PrOZY POETÓW

Z punktu widzenia Biblioteki Norwida festiwal literacki, który powstał w 2011 roku, to kontynuacja inicjatywy Literackie Pomosty, będącej projektem zielonogórskiego oddziału Związku Literatów Polskich z jego ówczesnym liderem – prezesem Eugeniuszem Kurzawą oraz Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Cypriana Norwida z Marią Wasik, jej niegdysiejszą dyrektorką.

Poprzedniczkami Festiwalu Proza Poetów były dwie kolejne imprezy literackie z lat 2009 i 2010. W 2009 roku, od 14 do 16 maja, odbyła się pierwsza, a jej organizatorami były WiMBP im. Norwida, MBP w Żarach oraz zielonogórski oddział ZLP, zaś partnerami w organizacji: Łużycka Wyższa Szkoła Humanistyczna im. Jana B. Solfy w Żarach i Żarskie Towarzystwo Kultury. Motywem przewodnim imprezy były *Literackie pomosty. Percepcja literatur polskiej i krajów sąsiadujących*. Dofinansowano ją ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a honorowy patronat przyjął marszałek województwa lubuskiego. Organizatorzy zaprosili pisarzy i tłumaczy literatury polskiej z państw graniczących z Polską, wśród nich byli: Aarne Puu (Estonia), Birute Jonuškaite (Litwa), Andrej Chadanowicz (Białoruś), Adrij Bondar (Ukraina), Karl Grenzler (Niemcy), Radovan Brenkus (Słowacja) i Michal Viewegh (Czechy) oraz Serbołużyczanin Benedikt Dyrlich.

O organizacji kolejnego Festiwalu pisze autor książki *Prasa, wydawnictwa i wydarzenia literackie w Zielonej Górze i regionie*²:

Druga edycja MFL pn. „Literackie pomosty” miała miejsce w dniach 17-19 maja 2010 r. Impreza ponownie była dofinansowana ze środków ministerialnych, a organizatorami jej była biblioteka wojewódzka, którą kierował już dr Andrzej Buck i oddział ZLP w Zielonej Górze. Festiwal Literatury znów przebiegał pod honorowym patronatem marszałka województwa lubuskiego oraz prezydenta miasta Zielona Góra. Celem Festiwalu było przybliżenie Lubuszanom literatury krajów sąsiadujących z Polską, a w szczególności nurtów i tendencji panujących w literaturze krajów zaproszonych na II MFL oraz prezentacja sylwetek i dorobku twórczego autorów popularnych w tych krajach. Organizatorzy liczyli, że Festiwal stanie się platformą wymiany doświadczeń na temat kondycji szeroko rozumianej kultury, w szczególności współczesnej literatury europejskiej oraz okazją do promocji literatury krajów ościennych w Polsce, a także wymianą poglądów na temat obecności, percepcji i kondycji polskiej literatury na Białorusi, Litwie, Słowacji, Ukrainie, w Czechach, Niemczech, Rosji.

W Festiwalu udział wzięli poeci, tłumacze: Jurij Andruchowycz z Ukrainy, Jacek Podsiadło, Maryja Martysiewicz z Białorusi, Michal Ajvaz z Czech, Eugenijus Ališanka z

---

² R. Rudiak, *Prasa, wydawnictwa i wydarzenia literackie w Zielonej Górze i regionie*, Zielona Góra 2018.

Litwy, Karl Grenzler z Niemiec i Vladimir Balla ze Słowacji. Na wydarzenie nie dotarła jedynie zapowiadana Rosjanka, Wiera Winogorowa.

Formuła Festiwalu uległa zmianom, o których tak wypowiadał się E. Kurzawa³:

Głównym założeniem imprezy było – mówiąc wprost i dosadnie – „wyjście z lokalnego grajdołka”. Autorzy znad Odry i Warty nie są bowiem zupełnie znani nawet w kraju, nie mówiąc już o zagranicy. Na czym cierpi ich rozwój, cierpi literatura polska etc. Przecięż z pisarzy lubuskich jedynym znanym w skali ogólnopolskiej nazwiskiem jest Papusza. I to po wejściu na ekrany filmu o niej. Zatem szło o tchnięcie ducha w środowisko, ożywienie go poprzez przybliżenie pisarzy Zielonej Góry środowiskom literackim w krajach sąsiadujących z Polską. Ale też szło o promocję twórców lubuskich za tą najbliższą zagranicą. Także o to, żeby wydając (ukazał się taki numer „Pro Libris”) tłumaczenia autorów zagranicznych, liczyć z ich stron na rewanż, na nasze publikacje w prasie, ewentualnie w książkach zagranicznych. Niestety, idea ta okazała się nierealna³.

Mimo poważnych starań zielonogórskiego oddziału ZLP i Biblioteki o pozyskanie środków ministerialnych na przeprowadzenie w maju 2011 roku trzeciej edycji MFL, nie udało się jej przygotować, głównie z braku finansów. Wówczas, jako dyrektor głównego organizatora (Biblioteka Norwida), podjąłem się zadania przeprowadzenia festiwalu literackiego⁴.

Zamysł tego projektu wywiodłem z idei przedsięwzięcia, które przez 10 lat odbywało się w Lubuskim Teatrze i funkcjonując jako Noc Poetów, było wielokrotnie odnotowywane w lubuskich mediach. Podobnie – Zielonogórski Salon Poezji Lubuskiego Teatru przeniesiony do Biblioteki Norwida w 2010 roku stał się częścią inicjatywy festiwalowej jako jej wydarzenie specjalne⁵. Trzeba jednak podkreślić, że założenia programowe obu imprez są odmienne.

Nawiązania...

Noce Poetów w Lubuskim Teatrze odbywały się w latach 1997-2005. Pierwsza z cyklu rzeczywiście była jednonocna, jednak z roku na rok wydarzenie rozrosło się do kilku nocy. Z czasem przybywało recitali poezji śpiewanej, wieczorów poetyckich i wieczorów autorskich, autorów biorących udział w Turnieju Jednego Wiersza, twórców promujących swoje tomiki. I tak, 28 listopada 1997 roku, Oficyna Wydawnicza AND przy współpracy Lubuskiego Teatru, Regionalnego Centrum Animacji Kultury, Urzędu Miejskiego w Zielonej Górze, Radia Zachód, Telewizji 51 i Telewizji Przewodowej w Zielonej Górze zorganizowała NOC POETÓW. W jej programie obok prezentacji debiutanckich tomików poetyckich, wydanych przez AND (Ewa Andrzejewska, Monika Moško, Jarosław Dulęba i Cezary Wiśniewski) i spotkania z ich

---

³ Tamże

⁴ Tamże

⁵ Tamże

autorami oraz krytykami znalazła się jeszcze jedna promocja. Dotyczyła ona najnowszej książki AND – Almanachu Młodej Poezji Zielonogórskiej *Rozpoznani spośród*. Almanach był kontynuacją wcześniej wydanego przez Wydawnictwo Poznańskie, a opracowanego przez Andrzeja K. Waśkiewicza Almanachu *Moment wejścia*. Wiersze młodych poetów czytali aktorzy Lubuskiego Teatru: Iwona Kotzur, Anna Zdanowicz, Tomasz Karasiński i Andrzej Nowak. Z recitalami wystąpili Dagmara Korona-Persowska i – jako gość specjalny – Leszek Długosz. Licznie zgromadzona publiczność obejrzała także program autorski aktora LT Cezarego Wiśniewskiego. Imprezie towarzyszyła promocja wystawy malarstwa Karoliny Kościelniak.

Do momentu ukazywania się Zielonogórskiej Serii Poezji i Eseistki pod moją redakcją kolejne tomiki wydawane w tej serii były promowane podczas tej literackiej imprezy. Wydawano je w Oficynie Wydawniczej AND, którą założyłem w 1992 roku⁶. Byłem pomysłodawcą serii i jej redaktorem⁷. Na przestrzeni lat ukazało się łącznie kilkadziesiąt tomików⁸. Warto wspomnieć, iż w 1995 roku powstała także Błękitna Seria Oficyny Wydawniczej AND⁹.

---

⁶ Tamże

⁷ A. Buck, *Literacki ruch młodych (1975-1979)*, „Studia Zielonogórskie” 1998, t. 4.

⁸ Kolejno ukazały się książki: Sławomir Gowin, *Biały tydzień* (1992); Wojciech Śmigieński, *Nokturn* (1992); Agnieszka Kopaczyńska, *Ze światłem w kieszeni* (1993); Krzysztof Fedorowicz, *Apokryfy i fragmenty* (1994); laureat Lubuskiego Wawrzynu Poetyckiego 1994); Agnieszka Mućko, *Kilka zamazanych obrazów* (1994); Grzegorz Żegleń, *W lustrze ciszy* (1995); Aleksandra Urban, *Bez metafory* (1995); Krzysztof Igor Kazanowski, *Długie historie z krótkiego życia* (1995); Michał Chłodnicki, *Niewysłowiona* (1995); Bruno Aleksander, *Paszport z oblężonego miasta* (1995); Anna Szewczuk, *Przenikalność* (1996); Ewa Pietrusiak, *Tak Cię rozpoznam spośród* (1996); Maciej Zdziarski, *Nie dbam czy ktoś zgadnie dlaczego to robię* (1996); Maria Jolanta Fraszewska, *Wio w snach* (1996); Jarosław Dulęba, *Pokój z widokiem na pustynię* (1997); Ewa Andrzejewska, *Nieoficjalna wersja nocy* (1997); Monika Moško, *Wczorajsza strona świata* (1997); Cezary Wiśniewski, *Nie śpię nocami* (1997); *Rozpoznani spośród. Almanach młodej poezji zielonogórskiej 1976-1996* (1997); Jan Kurowicki, *Naczynia osobności. Eseje* (1998); Daniel Pogorzelski, *To ten, którego nikt nie słucha* (1998); Dariusz Bogacz, *Mówiąc prawdę* (1998); Andrzej Żywień, *Notatki z obserwacji* (1998); Marcin Szrama, *Wczoraj mówiłem inaczej* (1999); Anna Szczęsna, *Aż do eksplozji słońca* (1999); Agata Kotowska, *Do człowieka końca wieku* (2000); Konrad Wojtyła, *Z dwojga złego wybieram miłość* (2000); Wojciech Lewandowski, „*zawsząd strzepy*” (2000); Czesław Markiewicz, *Rozpoznany moment osobności. Eseje* (2000); Katarzyna Buchwald, *Wkładam głowę pod skórę świata* (2001); Piotr Korotyńiec, *Na wszystkich strunach gardła* (2001); Idalia Roszczyk, *Nie poetą jestem* (2001); Joanna Szpak, *Ja, Eurydyka* (2002); Stefan Szulc, *Miasta* (2002). W 2003 roku wydano jeszcze tomiki Idalii Roszczyk *10* oraz Marcina Szramy *Takie jedno szczęście jak my dwoje* (2003).

⁹ Zainaugurował ją zbiór prozatorski Czesława Markiewicza pt. *Made in life* (Lubuski Wawrzyn Literacki 1995). W dalszej kolejności wydano: t. 2: Mieczysław Warszawski, *Gość samego siebie* (1996); t. 3: Grażyna Rozwadowska-Bar, *Zapraszam do domu* (1997); t. 4: Maria Sidorska-Ryczkowska, *Naczynie wieczności* (1997); t. 5: Jacek Katarzyński, *Dada rzyje czyli to co było jest i wcale nie musi być dada* (1997); t. 6: Romuald Marek Jabłoński, *Z sercem w obłokach* (1998); t. 7: Cezary Wiśniewski, *Z wiatru i snów piosenki* (1998); t. 8: Romuald Marek Jabłoński, *Epifanie albo poszukiwaniu banalu* (1999). Ponadto w swojej ponad dziesięcioletniej działalności ukazały się jeszcze inne zbiory poezji. Niektóre z nich również otrzymały Lubuski Wawrzyn Literacki, choćby wydany w 2001 tomik Anny Tokarskiej *W białym mieszkaniu anioł* (Wawrzyn 2001). Wcześniej ukazała się książka prof. Jana Kurowickiego *Igraszki ze świętym spokojem*, też laureatka LWL 1998. Wydawano też albumy i książki eseistyczne.

Alfred Siatecki w artykule zamieszczonym na łamach *Gazety Lubuskiej* *Drugi moment wejścia* pisał: „AND ma jednak najbogatszy dorobek edytorski i chyba największe zasługi dla literatury Nadodrza Środkowego”¹⁰. Stwierdził w ten sposób, że o ile dla początków życia literackiego na Ziemi Lubuskiej ważna była seria debiutów wydawana przez LTK, to lata 90. ubiegłego wieku należały do aktywności edytorskiej Oficyny AND. Seria doczekała się kilku syntez autorstwa m.in. prof. Jana Kurowickiego¹¹ i redaktora Czesława Markiewicza¹². Finansował ją Urząd Miasta w Zielonej Górze. Oficyna współpracowała z Radiem Zachód. Większość książek przed drukiem pojawiała się w audycji *Radiowa Książka Poetycka* Czesława Markiewicza. Promocje książek odbywały się podczas kolejnych edycji *Nocy Poetów* w Lubuskim Teatrze. Pierwszym tomikiem był *Biały tydzień* Sławomira Gowina wydany wspólnie z redakcją dziennika „Gazeta Nowa”¹³.

II Noc Poetów zainaugurowana została 27 listopada 1998. Złożyły się na nią recitale Ewy Wojnowskiej, Włodzimierza Pawlika, Anny Zdanowicz, Cezarego Wiśniewskiego, Miłki Malzahn, Mirosława Czyżykiewicza, Grzegorza Tomczaka, Czerwonego Tulipana.

Wraz z moim zastępcą Andrzejem Nowakiem poprowadziliśmy w Lubuskim Teatrze nocne spotkanie z poezją, rozpoczęte recitalem Elżbiety Wojnowskiej, która wystąpiła w towarzystwie wybitnego jazzmana Włodzimierza Pawlika. Program wypełniła poezja mówiona i śpiewana, promocja książek oraz rozmowy o poezji. Wśród śpiewających usłyszeliśmy Miłkę Malzahn i Annę Zdanowicz, Mirosława Czyżykiewicza i Grzegorza Tomczaka, Cezarego Wiśniewskiego. Jako gwiazda wieczoru wystąpił zespół Czerwony Tulipan z Olsztyna. Wśród promowanych dzieł znalazły się książki Wydawnictwa AND z Zielonogórskiej Serii *Poezji i Eseistyki*, tomik Dariusza Bogacza, Andrzeja Żywienia, Daniela Pogorzelskiego i Cezarego Wiśniewskiego, a także nowa książka prof. Jana Kurowickiego pt. *Naczynia osobności. O poezji lubuskiej – przegląd stronniczy*, wreszcie – wydany przez Pro Libris – tom poezji Mieczysława Warszawskiego *We własnej skórze*. Współorganizatorami przedsięwzięcia byli: Radio Zachód, ZOK, Biblioteka Wojewódzka i Regionalne Centrum Animacji Kultury.

Poeta nie odchodzi

Do później nocy trwało zielonogórskie obcowanie z poezją. Publiczności najbardziej podobały się minikoncerty z „krajny łagodności”.

---

¹⁰ A. Siatecki, *Drugi moment wejścia*, „Gazeta Lubuska” 1 grudnia 1997, s. 5.

¹¹ J. Kurowicki, *Naczynia osobności. O zjawiskach poezji lubuskiej – przegląd stronniczy*, Wrocław – Zielona Góra 1998.

¹² C. Markiewicz, *Rozpoznany moment osobności*, Wrocław – Zielona Góra 2000.

¹³ *Lubuskie debiuty 1992-2001 Zielonogórska Seria Poezji i Eseistyki* pod redakcją Andrzeja Bucka.

Po roku przerwy, na drugą z kolei „Noc Poetów” z piątku na sobotę do Lubuskiego Teatru przyszedł prawie komplet publiczności, w tym spore grono licealistów. Organizatorzy nie sprzedawali biletów, lecz powoli dojrzeła u nich myśl o wprowadzeniu symbolicznych biletów na imprezę w przyszłym roku. Miłośnicy literatury dostali dużą dawkę poezji śpiewanej w typowym dla piosenki literackiej klimacie. Delikatny akompaniament, mrok przerywany punktowym reflektorem. Publiczność właśnie tego oczekiwała. Recitale – songów Elżbiety Wojnowskiej, wrocławianki Miłki Malzahn, Mirosława Czyżykiewicza z utworami Brodskiego, Anny Zdanowicz z kawałkami Jonasza Kofty – zadowolić mogły najwybredniejszą Publiczność.

Poezja przyćmiła promocję książek miejscowych poetów. Trzech wydawców: Oficyna AND, Organon i Pro Libris z Biblioteki im. C.K. Norwida wystawiło ponad 40 starych i nowych propozycji książkowych. O tym, co wśród poetów modne i aktualne, świadczyły promocyjne tomiki „Mówiąc prawdę” Dariusza Bogaczyka, „Notatki z obserwacji” Andrzeja Żywienia, „To ten, którego nikt nie słucha” Dariusza Pogorzelskiego, „Z wiatru i snów. Piosenki” Cezarego Wiśniewskiego, „We własnej skórze” Mieczysława Warszawskiego. Nie zanoszą się, by któryś z debiutanckich tomików urósł do rangi literackiego wydarzenia roku. Choć kilka ciekawych wierszy debiutantów można odnaleźć, np. różewiczowskie małe formy A. Żywienia.

– pisał ŁUK [Artur Łukaszewicz] („Gazeta Zachodnia”, 30 listopada 1998).

III Noc Poetów, trwająca od 18 do 20 listopada 1999, roku oferowała obejrzenie i usłyszenie: Barbary Dziekan, Macieja Maleńczuka, Magdy Umer, zespołu Stare Dobre Małżeństwo i zespołu *Wyspa z Żar*. Ponadto podczas Koncertu Finałowego śpiewali Barbara Hanczewska, Karolina Bębenek i Robert Mazurkiewicz. Wystąpił także Zespół Kazamaty ze Zbąszynia. Odbył się ponadto wieczór z poezją Andrzeja Bursy *Ogrody Luizy* i *Wieczór Stachurowy* w restauracji Nieboska Komedia oraz Ogólnopolski Konkurs Poetycki O Laur Nocy Poetów i Turniej Jednego Wiersza. Wypromowano najnowsze książki poetyckie Wydawnictwa Pro Libris oraz Pracowni Wydawniczej AND. Była także *Radiowa Książka Poetycka* Radia Zachód i spotkanie literatów lubuskich. Wydarzenia odbywały się w oprawie scenograficznej teatralnego plastyka, Jarosława Dulęby.

W dniach 22-24 listopada 2000 roku Lubuskim Teatrze miała miejsce IV Noc Poetów. Rozpoczął ją koncert Elżbiety Wojnowskiej *Zaproście mnie do stołu*, poprzedzony promocją nowych, wydanych przez Pracownię Wydawniczą AND tomików poetyckich i szkiców Czesława Markiewicza. Spotkanie promocyjne odbyło się w WiMBP, podobnie jak następna atrakcja – wieczór autorski Krzysztofa Pieczyńskiego (23 listopada). 24 listopada w Teatrze Lubuskim nadkomplet publiczności zgromadził recital Stanisława Soyki, który śpiewał *Sonety* Szekspira. Tego samego wieczoru rozpoczął się Koncert Galowy Nocy Poetów. Wystąpił w nim Zespół *Wyspa z Żar*, przedstawiciel Grupy Kazamaty, Karolina Bębenek i Barbara Hanczewska. Koncert prowadził Marek Pacuła z Piwnicy pod Baranami. Czesław Markiewicz z Radia Zachód rozmawiał z debiutującymi poetami, których wiersze czytali aktorzy

Lubuskiego Teatru – Anna Zdanowicz i Tomasz Karasiński. Na zakończenie Koncertu Galowego odbył się Turniej Jednego Wiersza, w którym uczestniczyło kilkadziesiąt osób. Najlepszego autora wybrała publiczność, głosując przy pomocy rozdawanych we foyer kuponów. Autorem wybranego wiersza okazał się Konrad Wojtyła, debiutant, autor tomiku *Z dwojga złego wybieram miłość*. Była także nagroda jury (Andrzej Buck, Czesław Markiewicz, Marek Pacuła) w postaci *Radiowej Książki Poetyckiej*. Zdobyła ją Liliana Szmorąg z Lubina za wiersz *Nie lubię tego miasta*. Statuetką IV Nocy Poetów projektu Jarosława Dulęby wyróżniono redaktora Markiewicza za pasję w promowaniu poezji. IV Nocy Poetów towarzyszyła wystawa w galerii LT Na balkonie zatytułowana *Cztery noce*, ukazująca historię Nocy Poetów w Lubuskim Teatrze. Jej autorem był Jarosław Dulęba.

Długa noc poetów

Od 22 do 24 listopada trwała w Zielonej Górze Noc Poetów. Czwarte wydanie tej imprezy przyciągnęło do Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz Lubuskiego Teatru dużą grupę młodych miłośników literatury. Były promocje nowych książek, kiermasze, wieczory autorskie i koncerty znanych artystów [Pieczyński, Wojnowska, Soyka], wreszcie gala i turniej jednego wiersza. Za najważniejszą część długiej nocy należy uznać promocję debiutanckich książek – Konrada Wojtyły „Z dwojga złego wybieram miłość”, Wojciecha Lewandowskiego „Zewsząd strzępy” i Agaty Kotowskiej „Do człowieka końca wieku”, połączoną z prezentacją książki Czesława Markiewicza, poświęconej młodej lubuskiej poezji – „Rozpoznany moment osobności”. Na spotkanie do biblioteki przybyli studenci, licealiści, i nauczyciele akademicy, poeci. W Saloniku Literackim zjawili się trzech autorów wspomnianych książek – zabrakło przebywającego w Stanach Zjednoczonych W. Lewandowskiego. Czesława Markiewicza nie trzeba przedstawiać, a jego roli w kreowaniu wizerunku lubuskiej poezji nie da się przecenić. „Rozpoznany moment osobności” to szkic o autorach, którzy debiutowali w mijającej dekadzie; krytycznoliterackie opracowanie, komentarz do zjawisk pokazanych nam przez Markiewicza w antologii „Rozpoznani spośród”.

Jeśli chodzi o trzy najświeższe debiuty oficyny Andrzeja Bucka, to trudno po 19, 20-letnich autorach oczekiwać poezji dojrzałej, oryginalnej czy mocno osadzonej w tradycji. Znajdujemy za to w tych tekstach moc naiwnych marzeń [„podróżować autostopem/ wierzyć w cuda/ zaczytywać się w Stachurze” – Kotowska; „pójdziemy tam/ gdzie ze szczęścia płaczą wierzyby (...) /gdzie Pan Bóg wciąż tworzy/ a ludzie jeszcze nie nazwali” – Lewandowski; „gdzie będę czysty jak roślina/ pociągnij mnie za włosy Panie” – Wojtyła], sporą dawkę banalnych metafor [„Motyle twoich ust, „balkon nieba” – Wojtyła], nie brakuje wreszcie spontanicznych obserwacji [„Kupujemy wszystko (...) / można też kupić siebie” – Kotowska; „Chłopakom z mojego pokoju/ tak jak mnie/ wieczorem śmierdzą stopy” – Lewandowski]...

Przykłady, rzecz jasna, można mnożyć. Powstaje jednak pytanie: czym przyciągnęła ta poezja sporą grupę młodych ludzi, najpierw do biblioteki, potem do teatru na galę? Choć Kotowskiej wstyd „za ten świat”, młoda autorka nie odstępowała rzeczywistości nawet na krok, bacznie się jej przygląda. Jest to poezja – chciałoby się rzec – o funkcji społecznej. Relacja o rzeczywistości, ukazująca świat odwróconych wartości przypomina prasowe artykuły. Szkoda jednak, że jej czytelnik modelowy winien „głowę zawiesić niemy”, bo od rzeczywistości można tylko uciec mając „w nosie całą resztę”.

U Konrada Wojtyły można odnaleźć fascynacje Wojaczkiem, Stachurą i Grochowiakiem. Charakterystyczna dla Stachury fraza „rozgrzeszenia na dobranoc albo bunt poety pierśią twoją

malowany” lub też wyraźniejsze „zniewolenie albo oczekiwanie na śniadanie” czy zapis typowy dla jego piosenek współistnieje z różewiczowskimi strofoidami.

Poezja Wojciecha Lewandowskiego to sentencje i przemyślenia pozbawione poetyckości, oparte na mowie potocznej; teksty mają przykuwać uwagę zaskakiwać, są zapisem ważnych dla autora spostrzeżeń. Nasuwa się jednak pytanie, czy zapis stroficzny jest wystarczającym zapisem gatunku? Podobna u obu, tak różnych autorów, jest kreacją płci odmiennej. Kobieta to piersi i włosy [czasem usta], u Wojtyły zawsze nagie lub tłuste, u Lewandowskiego – najlepiej czyste. Może zakończmy tę krótką charakterystykę trzech debiutów ostatnim zdaniem z recenzji Czesława Markiewicza, umieszczonej w książeczce Lewandowskiego – „Na razie poeta otworzył usta”...

Obok promocji z dużym napięciem oczekiwano turnieju jednego wiersza, który wieńczył IV Noc Poetów. Rywalizacji nie przestraszyli się weterani lubuskiej poezji i autorzy nigdzie dotąd nie publikujący swoich tekstów. Najwięcej zwolenników zyskał Konrad Wojtyła. Ci jednak młodzi autorzy, którzy dotąd odważyli się zaprezentować swoje wiersze w konkursie, nie są bez szans, aby debiutować książką podczas kolejnej Nocy Poetów.

– pisała Ewa Pietrusiak („Lubuskie Nadodrze”, 30 listopada 2000).

V Noc Poetów przebiegała od 27 do 29 listopada 2001. Tętniła wydarzeniami. O północy 29 listopada zakończył się Koncert Galowy V Nocy Poetów w Teatrze Lubuskim. Trzydniową Noc uświetniły recitale Edyty Jungowskiej *Gotujący się pies* i Anny Szałapak *Koncert na światło świec, magiczne przedmioty i włosy artystki*. Publiczność obejrzała także przedpremierowy pokaz pantomimy *Męskie sprawy*, przygotowanej przez zespół aktorów LT pod kierownictwem Artura Belinga. Podczas Koncertu Galowego odbyła się promocja wydanych przez Pracownię Wydawniczą AND tomików poezji Jarosława Dulęby *Depesza z pastwiska w dolinie*, Katarzyny Buchwald *Wkładam głowę pod skórę świata*, Idalii Roszczyk *Nie poetą jestem* i Piotra Korotyńca *Na wszystkich strunach gardła*. Nie zabrakło również Turnieju Jednego Wiersza. Jury pod przewodnictwem Anny Szczęsnej przyznało nagrodę Redaktora Naczelnego „Gazety Lubuskiej” Marzenie Więcek za wiersz *Nasze domy są przestrzenne*. Wyróżnienia otrzymali Patryk Daszkiewicz i Karina Gronek. W części muzycznej wystąpili żarska *Wyspa*, Marcin Wawrzynowicz i Erwin Patalas. Prowadzeniem Koncertu zajęli się Maciej Zdziarski i Ewa Andrzejewska. Patronat medialny nad V Nocą Poetów sprawowała „Gazeta Lubuska Młodych”.

Z kolei VI Noc Poetów trwała od 28 do 30 listopada 2002 roku. Rozpoczęła się spotkaniem z Ewą Lipską w zielonogórskiej bibliotece. Następnego wieczoru obejrzelśmy w Lubuskim Teatrze *Całun* Sceny Plastycznej KUL. Odbył się wernisaż „Fotografii”, dokumentujących spektakle Leszka Mądzika. 30 listopada, również w Lubuskim Teatrze odbył się Koncert Galowy. Rozpoczęła go etiuda, wykonana przez aktorów LT pod kierunkiem Leszka Mądzika. Następnie odbył się konkurs na interpretację polskiej poezji śpiewanej, prowadzony przez Ewę Andrzejewską, w którym wzięło udział 13 wykonawców. Jury pod

przewodnictwem Leszka Długosza przyznało nagrodę redakcji „Gazety Lubuskiej” aktorce LT Magdalenie Kamińskiej, nagrodę Dyrektora LT Celinie Czarneckiej i wyróżnienie Tomaszowi Łupakowi. Tomiki poezji promowane podczas VI Nocy – ks. Zygmunta Kowalczuka *Blżej niż dalej* (wydane w Pro Libris) i *Estetyczne przyjemności* Sławomira Gowina (wydane w Pracowni Wydawniczej AND) zostały zaprezentowane w postaci etiud aktorów LT. Ogłoszone zostały wyniki konkursu „Moja pierwsza książka”, którego laureatami zostali Joanna Szpak, Stefan Szulc i Monika Augustyniak. Noc Poetów zakończył Turniej Jednego Wiersza, w którym nagrodę zdobyła Katarzyna Kulikowska, a wyróżnienia uzyskali: Przemysław Kot, Anita Bednarek, Katarzyna Chojnacka i Katarzyna Buchwald. Jak pisała D. Piekarska: „Najstarszy uczestnik turnieju jednego wiersza mógłby być dziadkiem najmłodszego”¹⁴. A potem były imprezy towarzyszące – recital Leszka Długosza, koncert zespołu Stare Dobre Małżeństwo oraz *Zielnik Sceny Plastycznej KUL* prezentowany w Żarskim Domu Kultury.

VII Noc Poetów zrealizowano między 24 a 28 listopada 2003 roku. *Myśli pana Cogito* Zbigniewa Herberta wykonali Olga Sawicka i Zbigniew Zapasiewicz, *Ławeczkę* w reżyserii Zbigniewa Zapasiewicza, z udziałem Olgi Sawickiej i Leona Charewicza. Tadeusz Woźniak śpiewał poezję Leśmiana i innych poetów polskich. Poezja K.I. Gałczyńskiego wybrzmiała w interpretacji Anny Romantowskiej i Krzysztofa Kolbergera, z towarzyszeniem Janusza Strobla. Kolejne wydarzenie to *Ja minę...* wg Haliny Poświatowskiej – otwarta próba czytana według scenariusza Andrzeja Bucka. Odbył się także koncert-maraton w wykonaniu zespołów Stare Dobre Małżeństwo i Czerwony Tulipan, następnie Koncert Galowy z udziałem Justyny Szafran, która zaśpiewała piosenki Edith Piaff. Odbył się ponadto Internetowy Turniej Jednego Wiersza i Konkurs Poezji Śpiewanej. Poezję śpiewała też grupa *Wyspa z Żar*. Odbyły się również imprezy towarzyszące: promocja tomików Idalii Roszczyk *10* i Marcina Szramy *Takie jedno szczęście jak my dwoje*, a także wystawa fotografii Marcina Rusinka zatytułowana *Butoh – królestwo poezji ciała* w Galerii na Balkonie.

VIII Noc Poetów została zorganizowana w terminie 2-3 grudnia 2004 roku. Złożył się nią Performance Beaty Beling pt. *Nić, poezja i obiekty* oraz inscenizacja według Edwarda Stachury *Życie to nie teatr*. Podczas VIII Nocy Poetów wystąpił także z recitalem Jacek Różański, aktor Teatru Narodowego.

IX Noc trwała od 1 do 5 grudnia 2005 roku. Na program imprezy złożyły się: Spotkanie młodych zielonogórskich poetów w Salonie Artystycznym Stańczyk; Turniej Jednego Wiersza, koncert *Zielona Góra w Krakowie* z udziałem uczestników Studenckiego Festiwalu Piosenki w

---

¹⁴ kid, *Ja chciałbym być poetą*, „Gazeta Lubuska” 2 grudnia 2002, s. 10.

Krakowie (Dagmara Korona, Tomasz Łupak, Grzegorz Hryniewicz, zespół Pokój 121); prezentacje tomików poetyckich młodych, czytanie maszynopisu poetyckiego tomu *Tchnienie* Wojciecha Śmigielskiego; koncert *Oj dana dana nie ma szatana* – piosenki Studenckiego Teatru Satyryków; spektakl Teatru Atelier w Sopocie (scenariusz i reżyseria Jerzy Satanowski, wykonawcy – Dorota Osińska, Katarzyna Zielińska, Magda Piotrowska, Mirosław Czyżykiewicz, Arkadiusz Brykalski, Mariusz Kilian); Koncert Galowy z udziałem aktorów Lubuskiego Teatru; recital Doroty Osińskiej *Wpadłam na chwilę* przy fortepianie (z udziałem Włodzimierza Nahornego); inscenizacja według Juliana Tuwima *Kwiaty polskie* w reżyserii Zbigniewa Zapasiewicza, z muzyką Włodzimierza Nahornego, z udziałem Olgi Sawickiej i Zbigniewa Zapasiewicza.

Pierwsze wieczory nocy Poetów. Zbigniew Zapasiewicz z „Myślami Pana Cogito” Herberta. Głębokimi aż do bólu. O życiu i śmierci, o przemijaniu. I żeby tylko... Nastrój współtworzyła wokalnie Olga Sawicka. Prywatnie żona pana Zapasiewicza. Teatr cieszył się, że sprzedał również i część balkonów. Inaczej aktor. Który zażądał, by balkony „ściągnąć” na dół jako że jest to spektakl wymagający skupienia również w przestrzeni. Mimo to brawa nie były szalone. Niektórzy nawet się krzywili. Również na Herberta. Dzisiejszy widz woli się śmiać, niż wysilać szare komórki...

Pośmiać się można była na „Ławeczce” Gelmana w reżyserii Pana Zapasiewicza, z Olgą Sawicką i Leonem Charewiczem. Tyle że pod tym śmiechem było wcale nie do śmiechu...

Wielkie brawa dostali Tadeusz Woźniak i towarzysząca mu w wielu balladach Jolanta Majchrzak. Leśmian, Mickiewicz, Kasprowicz, Zegadłowicz, Stachura z balladą o Potęgowej, piosenki Muminków [„Jak dobrze być poziomką”]. Jako przerywniki – gawędy. Było tego tyle, że starczyłoby na dwa recitale. Na koniec przejmujący „Zegarmistrz światła”. I kilka bisów.

Na wystawie wycinków prasowych znalazłam swój felieton, w którym wróżyłam Nocy rozciąganie. Teraz już nie wieszczę. Żeby rodzinni aktorzy nie umarli z głodu...

– pisała Snobka [Eugenia Pawłowska] („Gazeta Lubuska”, 27 listopada 2003).

Salon Poezji... Zielonogórski i Krakowski

Zielonogórski Salon Poezji powstał w Lubuskim Teatrze w 2006 roku. 14 maja w Zielonogórskim Salonie Poezji dwoje lubuskich aktorów – Tatiana Kołodziejska i Tomasz Karasiński – czytało *Kwiaty polskie* Juliana Tuwima. Pianista Przemysław Dembski grał Chopina, Rachmaninowa, Skriabina, Brahmsa. Odtąd Salon kontynuował działalność w Bibliotece Norwida będąc z założenia cyklem spotkań, podczas których mistrzowie żywego

słowa, aktorzy, śpiewający poeci, wokaliści prezentują polską i zagraniczną twórczość poetycką. Pomysłodawcą, twórcą i Gospodarzem Salonu jest Andrzej Buck.

KALENDARIUM ZIELONOGÓRSKIEGO SALONU POEZJI

2010 (2 wydarzenia)

11 marca nastąpiła inauguracja Zielonogórskiego Salonu Poezji, prezentując twórczość zielonogórskich poetek Anny Tokarskiej i Barbary Konarskiej. Moderatorem spotkania była prof. Małgorzata Mikołajczak. Wiersze obu artystek czytał Tomasz Karasiński.

20 maja zorganizowano spotkanie z Ireną Jun, aktorką, reżyserką. I. Jun zaprezentowała monodram *Portret kobiety*, na który złożyły się utwory Wisławy Szymborskiej.

2011 (7 wydarzeń) Zielonogórski Salon Poezji

17 marca prezentowano twórczość Krzysztof Kamila Baczyńskiego z okazji 90. rocznicy urodzin poety w interpretacji zielonogórskich aktorów Beaty Beling, Tomasza Karasińskiego oraz Andrzeja Nowaka. W roli Gospodarza Salonu wystąpił Andrzej Buck.

26 marca wysłuchano *Piosenek Jeremiego Przybory i Jerzego Wasowskiego* w wykonaniu Zbigniewa Zamachowskiego oraz Strasznych Panów Trzech.

12 maja zaprezentowano *Na rynku usiąść w Kazimierzu* – widowisko poetycko-muzyczne z udziałem Leszka Długosza, poety, kompozytora, barda Piwnicy pod Baranami.

26 maja odbyło się przedstawienie *Wokół Szekspira* – najsłynniejsze monologi szekspirowskich bohaterów w interpretacji Andrzeja Seweryna. W organizację tego i następnego (13 czerwca 2011) Salonu zaangażowały się: Stowarzyszenie Miłośników Działań Kulturalnych „Debiut”, Zielonogórski Uniwersytet Trzeciego Wieku oraz Dyskusyjne Kluby Książki południowej części województwa lubuskiego.

13 czerwca odbył się spektakl zatytułowany *Listy miłosne* z udziałem Grażyny Wolszczak i Piotra Machalicy.

20 listopada zaprezentowano *... jesteś piękne – mówię życiu...* według Wisławy Szymborskiej w wykonaniu Joanny Żółkowskiej, Pauliny Holtz i Anny Moskal, w adaptacji, reżyserii i oprawie muzycznej Waldemara Śmigasiewicza; scenografia i kostiumy – Maciej Preyer. Przedstawienie było z repertuaru Teatru Powszechnego w Warszawie. Tym razem wśród organizatorów znaleźli się: Lubuskie Stowarzyszenie Miłośników Działań Kulturalnych „Debiut”, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Norwida oraz Dyskusyjne Kluby Książki.

19 grudnia, w związku z kończącym się Rokiem Miłosza wybitny aktor Jan Peszek zaprezentował wiersze noblisty Czesława Miłosza przy akompaniamencie Dariusza Zaleśnego grającego na saksofonie.

2012 (3 wydarzenia)

9 lutego odbyło się *Czytanie Wisławy Szymborskiej*. Salon poświęcony został twórczości zmarłej 1 lutego 2012 roku poetki, laureatki Literackiej Nagrody Nobla. Czytanie poezji noblistki w wykonaniu zielonogórskich aktorów (Marta Artymiak i Wojciech Czarnota) oraz wspomnienia lubuskich literatów ze spotkań z poetką uświetniły pożegnanie W. Szymborskiej. 11 maja wysłuchano *Poezji kobiecej* w wykonaniu Anny Seniuk, znakomitej aktorki teatralnej i filmowej, profesora Akademii Teatralnej w Warszawie. Po części artystycznej rozmowę z aktorką przeprowadziła Anna Polus.

9 października zorganizowano Spotkanie ze Zdzisławem Wardejnem, wybitnym aktorem mającym silne związki z Lubuskim Teatrem. Spotkanie moderował Andrzej Nowak. Ponadto odbyła się projekcja filmu dokumentalnego *Paradoks o konduktorze* w reżyserii Michała Dudziewicza, w którym zadebiutował Z. Wardejn.

2013 (6 wydarzeń)

27 lutego zaprezentowano spektakl poetycko-muzyczny *Różewicz z hardcore* oparty na tomikach Tadeusza Różewicza *Matka odchodzi* oraz *To i owo*. Spektakl z udziałem Zdzisława Wardejna i Andrzeja Nowaka uświetnił koncert zielonogórskiego zespołu Sophie Scholl. Scenariusz spektaklu przygotował Andrzej Buck.

28 lutego zorganizowano wieczór literacko-kabaretowy pt. *Tuwim wstawiony*. Z okazji Roku Tuwima wysłuchano inscenizacji z udziałem Zdzisława Wardejna, Beaty Beling, Artura Belinga, Ludwika Schillera, Tomasza Karasińskiego, przy akompaniamencie Wiktora Sędzińskiego. Scenariusz widowiska opracował Andrzej Buck.

5 marca odbył się spektakl słowno-muzyczny *Bo kobieta...* w wykonaniu Andrzeja Poniedziałkiego, poety, autora tekstów piosenek, humorysty, twórcy scenariuszy.

3 kwietnia przygotowano promocję albumu *Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013* uświetniony widowiskiem *Tuwim wstawiony* z udziałem Zdzisława Wardejna oraz lubuskich aktorów.

8 maja wystąpił poznański bard Grzegorz Tomczak z autorskim recitale *Ja to mam szczęście*. W programie znalazły się piosenki z płyt *Ja to mam szczęście* oraz *Miłość to za mało*. Artyście

towarzyszył zespół Panowie w składzie: D. Troczewski (fortepian), Z. Wrombel (kontrabas), J. Buczkowski (akordeon) i G. Kopala (gitara, śpiew).

15 października zaprezentowano twórczość Cypriana Kamila Norwida. Zdzisław Wardejn czytał jego wiersze w monodramie *...daj mi wstążkę błękitną...*

2014 (4 wydarzenia)

10 stycznia zorganizowano spotkanie pn. *Wyśpiewam wam wszystko*. Wystąpiła Urszula Dudziak, wybitna wokalistka jazzowa, promując swą książkę *Wyśpiewam wam wszystko*. Prowadzenia spotkania podjął się Andrzej Buck.

16 stycznia odbył się *Koncert piosenek nie tylko filmowych. Osiecka, Kaczmarek, Młynarski, Cave...* z udziałem Marzeny Więcek – śpiew, Krzysztofa Machalicy – śpiew, Alberta Bezdniczka – fortepian, Stanisława Zimniewicza – udu, cajon, bębny, śpiew, Mateusza Skrzypczaka – saksofony. Natasza Smirnowa – przygotowanie wokalne. Andrzej Winiszewski – prowadzenie.

28 września wystąpił z recitalem Grzegorz Tomczak, kompozytor, autor tekstów i pieśniarz. Wiersze recytowali także aktorzy Zdzisław Wardejn i Małgorzata Pritulak. Ponadto odbył się recital Lecha Dyblika, aktora i pieśniarza. Spotkanie odbyło się w Filharmonii Zielonogórskiej z okazji 35-lecia pracy zawodowej dr. Andrzeja Bucka, Dyrektora WiMBP w Zielonej Górze. Podczas wydarzenia odbyła się również gala XVI Otwartego Międzynarodowego Konkursu na Rysunek Satyryczny ph. *Celebryci*.

7 listopada zaprezentowano wiersze Juliana Tuwima w programie *Tuwim liryczny i nie tylko...* Interpretacji wierszy podjęli się aktorzy Piotr Machalica i Piotr Borowski. Na fortepianie akompaniowała im Agnieszka Garniewicz.

2015 (4 wydarzenia)

Kontynuowano Zielonogórski Salon Poezji – cykl spotkań, podczas których mistrzowie żywego słowa, aktorzy, śpiewający poeci prezentują polską i zagraniczną twórczość poetycką. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck.

26 lutego *Teatrzyk Zielona Gęś* – z okazji 110. rocznicy urodzin Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego wybrane fragmenty utworów prezentowali zielonogórscy aktorzy: Beata Beling, Artur Beling, Ryszard Faron, Andrzej Nowak, Ludwik Schiller przy muzycznym akompaniamencie Wiktora Sędzińskiego. Wydarzenie odbyło się podczas gali Lubuskich Wawrzynów 2014.

8 marca odbył się recital *O! powieści nie tylko o kobietach* Grzegorza Tomczaka, kompozytora, autora tekstów i pieśniarza oraz Iwony Loranc, aktorki, pieśniarki. W programie znalazły się piosenki oraz poetyckie opowieści o kobietach szczęśliwych, tych po przejściach, mądrych i na zakręcie.

19 listopada promowano *Annę* – miniatury z tomiku Mirosławy Szott czytali Zdzisław Wardejn i Andrzej Nowak. Wydarzenie odbyło się w ramach inauguracji Festiwalu Literackiego im. Anny Tokarskiej V Proza Poetów.

20 listopada miało miejsce *Różewiczogranie* – spektakl poetycki w reżyserii i wykonaniu wybitnego aktora, reżysera Wiesława Komasy (wydarzenie w ramach Festiwalu Literackiego im. Anny Tokarskiej V Proza Poetów).

W lipcu 2016 podczas Kozzi Film Festiwal Anna Dymna i Krzysztof Orzechowski zainaugurowali Krakowski Salon Poezji w Zielonej Górze spotkaniem w Filharmonii Zielonogórskiej poświęconym poezji ks. Jana Twardowskiego. Wówczas za zgodą Anny Dymnej rozpoczęła się era KSP. Spotkania odbywają się raz w miesiącu w Bibliotece Norwida. Teksty literackie czytają najwybitniejsi polscy aktorzy. Gospodarzem jest Andrzej Buck.

2016 (4 wydarzenia)

Krakowski Salon Poezji w Zielonej Górze

10 lipca *Poezję ks. Jana Twardowskiego...* prezentowali Anna Dymna – wybitna aktorka teatralna i filmowa, działaczka społeczna, założycielka i prezes Fundacji Anny Dymnej „Mimo Wszystko” oraz Krzysztof Orzechowski – aktor i reżyser teatralny, dyrektor Teatru im. Juliusza Słowackiego w Krakowie, profesor sztuk teatralnych.

6 listopada *Miłosza, Herberta, Szymborską...* przedstawiła Maja Komorowska, wybitna aktorka teatralna, filmowa, telewizyjna, pedagog i profesor Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie. Rozmowa o książce Mai Komorowskiej i Tadeusza Sobolewskiego *Pytania, które się nie kończą*.

27 listopada *Literaturę na głos Mickiewicza, Słowackiego, Gombrowicza, Eliota, Gałczyńskiego...* pokazał Mariusz Bonaszewski, aktor filmowy, teatralny, dubbingowy i radiowy.

11 grudnia *Poezję Marii Jasnorzewskiej-Pawlikowskiej...* przybliżyła Magdalena Zawadzka, wybitna aktorka teatralna i filmowa. Rozmowa o książce *Taka jestem i już!* M. Zawadzkiej.

2017 (8 wydarzeń)

Krakowski Salon Poezji w Zielonej Górze

15 stycznia *Monologi romantyczne: Wyzwolenie Stanisława Wyspiańskiego, Dziady Adama Mickiewicza, Pan Tadeusza A. Mickiewicza...* przedstawił Jerzy Trela, wybitny aktor Starego Teatru w Krakowie, współzałożyciel Teatru STU, wielokrotnie podziwiany w Teatrze Telewizji i wybitnych filmach. Ponadto rozmowa o książce *Trela* Beaty Guczalskiej.

12 lutego gwiazdą wieczoru ph. *Wieczór w Teatrze Wielkim Stanisława Balińskiego oraz poezja kobieca...* była Anna Seniuk, wybitna aktorka teatralna, filmowa, profesor Akademii Teatralnej w Warszawie. Rozmawiano wówczas o książce *Nietypowa baba jestem. Anna Seniuk w rozmowie z córką Magdaleną Małecką-Wippich*.

9 kwietnia *Poezja Wisławy Szymborskiej...* prezentowała Danuta Stenka, wybitna aktorka filmowa, teatralna i radiowa. Rozmowę z gościem przeprowadził Łukasz Maciejewski, krytyk filmowy, autor m.in. książek *Aktorki. Spotkania, Aktorki. Portrety* oraz napisanej wspólnie z Danutą Stenką *Flirtując z życiem*.

23 kwietnia *Wiersze Tadeusza Różewicza...* interpretował Zdzisław Wardejn, znany aktor filmowy i teatralny, także reżyser teatralny.

12 lipca *Teksty Jeremiego Przybory...* zaprezentowała Teresa Lipowska, popularna aktorka filmowa, teatralna i telewizyjna, znana z takich produkcji jak *Rzeczpospolita babska, Linia czy M jak Miłość*. Wystąpiła także u boku Zbigniewa Cybulskiego w filmie *Sam pośród miasta*.

1 października *Poezje Anny Piwkowskiej oraz Wisławy Szymborskiej* przedstawiła Anna Radwan, aktorka filmowa i teatralna, związana ze Starym Teatrem w Krakowie. Ponadto odbyła się projekcja filmu *Dama Kameliowa* w reż. Jerzego Antczaka z kreacją aktorską Anny Radwan. Projekcję poprzedziła rozmowa Łukasza Maciejewskiego i Anny Radwan.

12 listopada *Kwiaty polskie Juliana Tuwima...* wykonała Joanna Trzepiecińska, popularna aktorka filmowa i teatralna. Rozmowę z gościem prowadził znany krytyk filmowy i teatralny Łukasz Maciejewski, autor książek *Aktorki. Spotkania, Aktorki. Portrety* oraz *Aktorki. Odkrycia*.

26 listopada – *A kaz tyz ta Polska* w oparciu o teksty Wyspiańskiego, Tuwima, Słonimskiego, Lechonia i Trzebińskiego przygotowaną edycję specjalną z okazji 100-lecia odzyskania Niepodległości Polski. W programie wystąpił Lech Dyblik, aktor teatralny, filmowy i telewizyjny, pieśniarz oraz Andrzej Nowak, aktor.

2018 (9 wydarzeń)

Krakowski Salon Poezji w Zielonej Górze

28 stycznia odbył się wieczór z balladami *Leonard Cohen Project* – w wykonaniu Cezarego Żołyńskiego, aktora Teatru im. Juliusza Osterwy w Gorzowie Wielkopolskim, reżysera, także

pisarza, przy akompaniamencie trzech muzyków: Przemysława Raminiaka – piano, Mariusza Ambrożuka – akordeon, Marka Popisa – gitara. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck.

1 lutego podczas uroczystego otwarcia zmodernizowanej Sali Dębowej oraz nadania jej imienia Janusza Koniusza promowano *Wiersze ostatnie* Janusza Koniusza pod red. Eugeniusza Kurzawy w interpretacji aktorów Teatru Lubuskiego w Zielonej Górze: Ernesta Nity i Jamesa Malcolma przy akompaniamencie uczniów PSM I i II st. im. Mieczysława Karłowicza w Zielonej Górze. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck.

22 lutego miała miejsce specjalna edycja podczas Lubuskich Wawrzynów 2017 – *Wszystko jak chcesz. O miłości Jarosława Iwaszkiewicza i Jerzego Błeszyńskiego* Anny Król. Fragmenty listów czytali aktorzy Teatru Lubuskiego w Zielonej Górze: Ernest Nita i Wojciech Romańczyk przy akompaniamencie uczniów PSM I i II st. im. Mieczysława Karłowicza w Zielonej Górze. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck.

4 marca *Fragmenty dramatów Stanisława Wyspiańskiego* czytał Olgierd Łukaszewicz, wybitny aktor filmowy i teatralny, wieloletnim prezesem Związku Artystów Scen Polskich. W programie ponadto rozmowa o książce pt. *Seksmisja i inne moje misje. Olgierd Łukaszewicz w rozmowie z Tomaszem Milkowskim*. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck.

27 marca fragmenty wielkanocnego misterium *O chwalebnym Zmartwychwstaniu Pańskim wg Mikołaja z Wilkowiecka* czytali słuchacze ZUTW. Przygotowanie: Andrzej Nowak. Oprawa multimedialna: Jacek Katos Katarzyński. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck.

15 kwietnia odbył się spektakl muzyczno-poetycki *Życie raz* na podstawie twórczości plockiego poety Witolda Mierzyńskiego w wykonaniu Jana Mierzyńskiego – aktora Teatru im. Juliusza Osterwy w Gorzowie Wielkopolskim przy akompaniamencie muzyków: Marek Popis – gitara, Olech Smoley – bas, Piotr Haraziński – perkusja, Mariusz Ambrożuk – akordeon, piano.

13 maja zespół Trupięgi z Sulęcina zaprezentował *Poezję Bolesława Leśmiana* (muzyczne kompozycje do wybranych utworów poety). Zespół wystąpił w składzie: Katarzyna Gardziejewska – wokal, Jacek Hryniewicz – gitara klasyczna, wokal, Jerzy Hippmann – gitara klasyczna, basowa i wokal, Jacek Filipek – instrumenty perkusyjne, wokal. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck.

10 czerwca pod nazwą *Dancing – program poetycki* utwory Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego wykonali Maja Barełkowska i Piotr Cyrwus. Krakowski Salon Poezji w Zielonej Górze odbył się w ramach Festiwalu Filmu i Teatru Kozzi Film Festiwal.

25 listopada miało miejsce wydarzenie ph. *Czytamy Tokarską, wiersze dla Tokarskiej!* – z udziałem aktorki Elżbiety Donimirskiej, Jolanty Pytel, Agnieszki Ginko, Bronisławy

Raszkiewicz, Kazimierza Wysockiego. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck (Salon w ramach VIII Festiwalu Literackiego im. Anny Tokarskiej Proza Poetów).

2019 (6 wydarzeń)

Krakowski Salon Poezji w Zielonej Górze

17 lutego Mieczysław Hryniewicz podczas *Gawędy poetyckiej* czytał wiersze: Tytusa Czyżewskiego, Tadeusza Holendera, Stanisława Wyspiańskiego, Jana Twardowskiego, Kazimierzy Iłakowiczówny, Jonasza Kofty, Benedykta Banaszaka. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck.

24 marca odbył się Salon z udziałem ks. Jerzego Hajdugi, duchownego katolickiego, należącego do Zakonu Kanoników Regularnych Laterańskich, poety, autora tomików poetyckich m.in. *Współbrzmienie*, *Jeszcze*, *Zatrzymać z czasu chwile*, wyróżnionego przez Kapitułę 25. Lubuskiego Wawrzynu Literackiego za całokształt twórczości. Rozmowę z Jerzym Hajdugą moderował ks. dr hab. Andrzej Draguła, prof. US. W ramach Salonu odbył się także koncert Dominiki Świątek, wokalistki, kompozytorki, kierownika muzycznego Teatru Hybrydy Uniwersytetu Warszawskiego, autorki muzyki do wierszy: Jerzego Hajdugi. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck.

14 kwietnia w monodramie na podstawie fragmentów poezji i prozy Kazimierzy Iłakowiczówny pt. *Byłam sekretarzem Marszałka Piłsudskiego* wystąpiła Ewa Dałkowska, wybitna aktorka filmowa i teatralna. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck.

14 maja odbył się *Bonsoir Monsieur Chopin* z udziałem Wiesława Komasy, znakomitego aktora i Marii Ludwiki Gabryś, pianistki. W programie: poezja Romana Brandstaettera *Pieśń o życiu i śmierci Fryderyka Chopina* oraz ks. Jana Twardowskiego, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego i Czesława Miłosza. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck.

16 czerwca przypadł *Wieczór autorski Marka Hłaski* z udziałem Zdzisława Wardejna, Romany Filipowskiej, Artura Belinga, Wojciecha Romańczyka, Radosława Walendy w ramach V Festiwalu Filmu i Teatru *Kozzi Czyżewska Fijewski*. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck.

1 grudnia ph. *Wieczór z poezją Anny Tokarskiej* wybrane utwory poetki w opracowaniu Andrzeja Bucka czytała aktorka Romana Filipowska. W drugiej części wieczoru odbył się Otwarty Turniej Jednego Wiersza dedykowanego Annie Tokarskiej. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck. Wydarzenie w ramach IX Festiwalu Literackiego im. A. Tokarskiej Proza Poetów.

2020 (5 wydarzeń)

Krakowski Salon Poezji w Zielonej Górze

9 lutego z recitalem *Opowieści o mężczyznach* wystąpił Grzegorz Tomczak – poety, kompozytora, autora tekstów piosenek, artysty estradowego oraz Iwony Loranc – aktorki, pieśniarki, laureatki nagrody Grand Prix Przeglądu Piosenki Aktorskiej we Wrocławiu. Gospodarz Salonu Andrzej Buck.

6 września – *Balladyna Juliusza Słowackiego*. Salon połączony z Narodowym Czytaniem. Fragmenty *Balladyny* (I i II akt oraz wybrane sceny z pozostałych) w interpretacji znanych zielonogórczan. Czytali: Marszałek Województwa Lubuskiego Elżbieta Anna Polak, radny Marcin Pabierowski, Zofia Banaszak, Agata Miedzińska, Anna Wojniusz, Marta Pohrebny, Małgorzata Paszkier-Wojcieszonek, Andrzej Draguła, Marcin Radwański, Wojciech Brodziński, Natalia Dyjas-Szatkowska, Kaja Rostkowska-Biszczanik. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck. Wydarzeniu towarzyszyła promocja nowego literackiego periodyku „Pasje literackie” z udziałem zespołu redakcyjnego – red. naczelnego Marcina Radwańskiego, Halinki Bohuty-Stapel i Moniki Simonjetz. Wydarzenie z udziałem publiczności.

13 września ph. *Iwan Konwicki z domu Iwaszkiewicz* odbyła się specjalna edycja Salonu w ramach VI Festiwalu Filmu, Teatru i Książki *Kozzi Kobiela Jędrusik* odbyła się w *Kinie Rektorat* (Rektorat Uniwersytetu Zielonogórskiego). Przygotowana przez gościa Festiwalu – Zdzisława Wardejna, przy współpracy dr. Andrzeja Bucka i dr. Janusza Łastowieckiego. Wystąpili aktorzy: Zdzisław Wardejn, Alicja Stasiewicz, Marta Pohrebny, Lech Mackiewicz, Radosław Walenda, Piotr Lizak. Scenariusz oparty na podstawie książki Tadeusza Konwickiego *Iwan Konwicki z domu Iwaszkiewicz*, z ilustracjami Danuty Konwickiej. Gospodarz Salonu: Andrzej Buck.

6 grudnia nastąpiła filmowa edycja Salonu pt. *Współczesna poezja polska*. Wiersze współczesnych polskich i zagranicznych autorów czytał ks. prof. Andrzej Draguła. Gospodarze Salonu: Justyna Stachura i Andrzej Buck. Wydarzenie było transmitowane online (FB Biblioteki).

20 grudnia również zaproponowano widzom filmową edycję pt. *Czytanie Tokarskiej*. Wiersze poetki, patronki Festiwalu Literackiego Proza Poetów, czytali przyjaciele oraz organizatorzy Festiwalu: Joanna Kapica-Curzytek, Halinka Bohuta-Stapel, Karolina Kamińska, Anna Polus, Żaneta Cierach, Agnieszka Sobiak, Ewa Mielczarek, Agnieszka Ginko, Łukasz Maciejewski, Andrzej Draguła, Andrzej Winiszewski, Wojciech Brodziński, Janusz Łastowiecki. Gospodarz Salonu Andrzej Buck, Sandra Stempniewska. Wydarzenie zrealizowano online – transmisja na Fb Biblioteki.

W latach 2010-2020 odbyło się 58 spotkań.

Proza poetów to zjawisko tyleż ciekawe, co niejednoznaczne...

Joanna Orska, autorka hasła jakiego (*Słownik terminów literackich*), oświetla ten fenomen z różnych stron, proponując definicje, możliwości odczytań, przyglądając się konkretnym dziełom literackim. PROZA POETÓW – pojęcie prozy poetów w latach 90. XX w i na początku XXI wieku będę rozumieć w tym hasle na dwa zasadnicze sposoby. Pierwszy można wiązać z różnymi realizacjami prozy poetyckiej, definiowanej za „Słownikiem terminów literackich” jako „proza... w sferze stylu bliska mowie poetyckiej”, odznaczająca się więc nagromadzeniem figur poetyckich, specyficznym ukształtowaniem zdania, rytmicznością, konstruowaniem znaczeń przedstawienia na sposób metaforyczny, paraboliczny, symboliczny na zasadzie bliskiej poezji. Drugi sposób rozumienia pojęcia prozy poetów (w tym hasle zatytułowany „poeci prozą”) odnosi się do utworów współczesnych poetów piszących częściej lub tylko okazjonalnie prozę, którą można traktować zgodnie z konwencją, nie odnosząc się do potencjalnej „poetyckości” tekstu.

Definicje: W ramach pierwszego sposobu rozumienia prozy poetów wyróżniać będę trzy warianty. **Wariant stylistyczny**, w którego przypadku poetyckość prozy zależy od stylu narracji. **Wariant autotematyczny**, w którym pewne elementy konstrukcji przedstawienia, opisu, fabuły pokrywają się z tymi, które budują świat poezji autorów, nabywając przy tym wartości metaforycznej czy symbolicznej, jak w przypadku postmodernistycznych fabulacji; w tym wariacie może dochodzić także do rozwinięcia autorefleksji twórczej o autotematyczno-autobiograficznym charakterze. **Wariant hybrydalny** – właściwiej „prozy poetów”, której formułę postrzegam jako zbieżną z pojęciem „poet’s prose” Stephena Fredmana, odnoszącym się do amerykańskiej, awangardowej i postmodernistycznej literatury – zawierającym elementy właściwe dla prozy poetyckiej, jak i poematu prozą.

Proza poetów rozumiana na amerykański sposób poetycko wyzyskuje to, co niepoetyckie, rezygnując z wersu na rzecz prozy i jej tematów we właściwym dla postmodernizmu egalitarnym geście. Poetyckie strategie twórcze stają się w tym przypadku swego rodzaju nadwyżką, wynikającą z eksperymentalnego traktowania materiału, tradycji i środków wyrazu właściwych inaczej dla prozy.

Drugi sposób rozumienia pojęcia prozy poetyckiej (w tym hasle zatytułowany „poeci prozą”) odnosi się do utworów współczesnych poetów piszących częściej lub tylko okazjonalnie prozę, którą można traktować zgodnie z konwencją, nie dotykając, jak mówiłam, sprawy potencjalnej „poetyckości” tekstu lub robiąc to jedynie na zasadzie interpretacyjnej hipotezy. Proza taka towarzyszyła poetom XX-wiecznym, realizującym w swoim działaniu twórczym rozmaite gatunki i style, wypróbowującym możliwości własnego talentu (jak

Iwaszkiewicz czy Miłosz). Jej autorami bywali także poeci, którzy wiązali swoje zainteresowania artystyczne z awangardą i z zaangażowaniem społecznym, znajdując dla nich rozmaite twórcze formuły (np. Peiper, Jasiński, Stern, Wat, Jasiński, Ważyk, Różewicz, Białoszewski, Grochowiak czy też później Zagajewski, Kornhauser). W tym przypadku można mówić także o pewnej jednolitości problematyki, formuły programowej, która w różnych gatunkach znajdowałaby odmienny wyraz.

Trudno dzisiaj przyjąć pojęcie prozy poetyckiej tak tradycyjnie rozumianej, jak ma to miejsce w STL; autorzy słownika zwracają uwagę głównie na kwestię stylizacji tekstu prozą, a kategorię poematu prozą decydują się ująć osobno, wyznaczając poniekąd granice eksperymentu unieważniającego historyczny, podtrzymany mocno m.in. przez polską awangardę, rozdział pomiędzy poezją i prozą.

Inaczej jest już w *Słowniku literatury polskiej XX wieku*, w którym granica pomiędzy prozą o poetyckim charakterze i poematem prozą czy lirykiem prozą nie zostaje tak rygorystycznie potraktowana. W haśle „Proza poetycka” Anny Nasiłowskiej zaznacza się już styl myślenia o całej nowoczesności w kategoriach zakładających przekraczanie granic nie tylko pomiędzy gatunkami i rodzajami, ale także pomiędzy tym, co literackie i Nieliterackie.

Kilka zdań o patronce Festiwalu...

Inspiracje powodujące nadanie nazwiska zielonogórskiej poetki opisałem w artykule-wspomnieniu zamieszczonym w „Pro Libris” pt. *Tokarska. Naprawdę wyjechała... Budowanie ethosu*:

Spotykałem najpierw ją w Redakcji. Przynosiła materiały dotyczące Teatru. Ja objąłem wtedy etat redaktora naczelnego „Gazety Nowej”. Kiedy jesienią 1990 roku powstał dziennik, o teatrze drukowaliśmy dużo.

Dyrekcję objął wtedy duet Waldemar Matuszewski – Jan Tomaszewicz. O Teatrze było głośno.

Kiedy wyleciałem z Nowej, niespodziewanie Dyrektor Matuszewski zaproponował mi stanowisko kierownika literackiego. Anna Tokarska była sekretarzem literackim. Wcześniej nie wiedziałem, że pisała.

W teatrze początkowo przesiadywaliśmy na drugim piętrze. Tam mieści się (do dziś) dział literacki. Ówczesny dyrektor Matuszewski zarządził Teatrem. Oglądaliśmy filmy o Łomnickim (był jego asystentem), nieustannie podróże. Co ciekawe Anna nigdy nie wyjeżdżała. Czekala w Teatrze...

Właściwie byliśmy tam codziennie od rana do 23. Dyrektor zawsze zwracał się do Ani Pani Profesor. Wydało mi się to bardzo naturalne. Zresztą w Teatrze była od dawna.

Najczęściej wspominała okres dyrektor Krystyny Meissner. Niedługi, a jednak bardzo ważny dla Lubuskiego. Sympatią darzyła też okres dyrekcji Janusza Kozłowskiego.

Towarzyszyła mi przy produkcji przeszło stu premier. Pierwsza ważna to był *Wiśniowy sad*. Reżyserował Matuszewski. Ale w Teatrze pojawiła się Basia Wrzeńska i Andrzej Gordon. Czechowowska Raniewska i Gajew. Dobrą rolę zagrał wtedy Tomaszewicz jako Łopachin.

Kiedy okazało się w 1995 roku, że dyrektor Matuszewski odchodzi, trwały próby do Hamleta. Chcieliśmy z Anią, aby Waldek odszedł z tarczą. A tu pojawiły się problemy z obsadą głównej roli. Najpierw zrezygnował Janusz Młyński, potem student z wrocławskiej PWST. Aż wreszcie dyrektor Jerzy Grzegorzewski z warszawskiego Teatru Studio podesłał Grzegorza Emanuela. To była znakomita rola...

Ania była zawsze niebywale życzliwa dla wszystkich. Jedną z wyrazistych postaci Teatru był inspicjent Hieronim Mikołajczak. Pamiętam wieczór, siedzieliśmy nad kolejnym programem. Ania poszła na trzecie piętro. Tam mieszkał. Kiedy wróciła, powiedziała tylko jedno słowo: Hirek odszedł.

Kiedy dyrektor Matuszewski zrezygnował z Teatru, rano znalazłem na biurku kartkę z cytatem z *Wiśniowego sadu* z roli Firsza „Naprawdę wyjechali... a o mnie zapomnieli”.

Po dyrekcji Matuszewskiego przyszedł czas na duet Piotr Bogusław Jędrzejczak i Andrzej Musiał. Wtedy pracowało się już inaczej. Nerwowo. Często niezrozumiale repertuarowo.

W maju 1998 niespodziewanie musiałem zmienić drugie na pierwsze piętro. Czas nie był łatwy. Teatr nie miał pieniędzy.

Zrobiliśmy wtedy *Opowieść wigilijną* (zagraliśmy 370 razy), *Wszystko w rodzinie* Cooneya w reżyserii Wojtka Pokory i *Narkomanów* Barbary Rosiek. To nas jako teatr uratowało. Znów była w teatrze publiczność.

I tak przez dwie kadencje. Prawie dziesięć lat. Zelenka, tryptyk Szekspirowski, Mc Donagh i wielu innych...

Szczególną frajdę sprawiało nam robienie programów teatralnych. Robiliśmy też „Almanachy teatralne”...

Osobną sprawą były festiwale teatralne. Najpierw wskrzesiliśmy Winobraniowe Spotkania Teatralne. Potem nadaliśmy nowe oblicze artystyczne Powinobraniowym Spotkaniom Teatralnym. W 1998 ruszył i trwał przez 9 edycji Festiwal Współczesnego

Dramatu REWIZJE.Pl. Potem jeszcze w 2005 w czasie wakacji letnich wymyśliliśmy OF Teatr Festiwal.

Naturalną praktyką było zapraszanie do ról aktorów gościnnych. Jerzy Bończak, Zdzisław Wardejn, Jacek Różański. Ewa Dałkowska i... oczywiście Anna Seniuk. Z niekłamaną przyjemnością obserwowałem jej przyjaźń z aktorką Anną Seniuk. Panie wyjątkowo przypadły sobie do gustu. Ania pracowała u nas przy realizacji *Moralności Pani Dulskiej* (zagraliśmy 100 razy) i *Ożenku* (zagraliśmy 60 razy).

Kiedy poznałem poetyckie pisanie Ani, zorientowałem się, że ta skromna osoba pisze magiczną poezję. Wręcz zmusiłem ją do zebrania niepublikowanych wierszy, do tego dołączyłem już publikowane i tak powstał tomik *W białym mieszka anioł* w moim wydawnictwie Pracownia wydawnicza AND. Nagrodzony został Lubuskim Wawrzynem Literackim.

W 2007 roku kończyłem pracę w LT. Jeszcze 17 października odbierałem z zespołem nagrodę główną Ogólnopolskiego Festiwalu Komедii Thalia w Tarnowie. 18 pojawiłem się w Teatrze. To był ostatni dzień...

Powiedziała: ODCHODZĘ. Namawiałem Anię, aby została. Powiedziała: Teraz to już nie będzie mój świat. Odeszła na emeryturę. Nadal mieszkała na poddaszu na Placu S.

*Nie wiem o sobie dokładnie
nie znam własnego imienia
jestem z dnia na dzień
i żyję z miejsca na miejsce*

*ostatnio spotkałam
mały pokój na poddaszu*

*pomalowałam go na biało
i to wprawiło mnie w zdumienie
nie mogę z niego wyjść
jestem tam coraz częściej
doglądam pilnie sękatego prog
który przepowiada
że któregoś dnia
zastanę siebie w domu*

W białym mieszka anioł / Anna Tokarska

Wspólnie z aktorem Andrzejem Nowakiem spotykaliśmy się w herbaciarni pod jakże znamiennej nazwą *W poszukiwaniu straconego czasu*. Ale widać było, że gaśnie.

Teatr o niej zapomniał.

A to był jej Świat...

Napisałem o jej śmierci do Ani Seniuk. Odpisała: „Dobrze, że była...”.

Będziemy o niej pamiętać.

Nazwałem jej imieniem Festiwal Literacki PrOZA POETÓW. Festiwal Literacki PrOZA POETÓW im. Anny Tokarskiej.

To już 10 lat...

Gdyby sporządzić listę obecnych artystów, okazałaby się bardzo długa. PrOZA POETÓW ma tytuł pełen przekory i dwuznaczności. Daje szansę na to, że na Festiwalu obecna jest proza i poezja. Gwarantuje też miejsce dla gatunków pośrednich.

W zamyśle program PP ma być integracją sztuk. Literatura. Teatr. Piosenka Poetycka... Corocznie ma przybliżać to co ogólnopolskie i regionalne a przede wszystkim nowe w literaturze. Wzbudzać emocje w trakcie spotkań i dyskusji literackich. Spektakle i koncert. Wystawy i działania performatywne.

Każdego roku w sposób szczególny Festiwal przybliży jakiś gatunek twórczości pisarskiej. Na przykład podczas VII edycji – kryminał: „Przeprowadzono wtedy warsztaty pisarskie dla młodzieży z V Liceum Ogólnokształcącego w Zielonej Górze z udziałem Katarzyny Bondy, najpopularniejszej autorki powieści kryminalnych w Polsce. Wieczorem zaś w Sali Dębowej Biblioteki miał miejsce panel dyskusyjny ph. *Lubuskie śledztwo kryminalne* z udziałem lubuskich prozaików: Krzysztofa Koziołka, Przemysława Piotrowskiego oraz gościa specjalnego Katarzyny Bondy. Jego uczestnicy debatowali nad stanem literatury sensacyjnej i kryminalnej, która cieszy się niesłabnącą popularnością w Polsce i na świecie. Spotkanie autorskie z Katarzyną Bondą, pisarką bestsellerów kryminalnych, dokumentalistką, dziennikarką oraz scenarzystką zgromadziło pełną salę słuchaczy. Dnia następnego w Klubie Pro Libris im. Andrzeja K. Waśkiewicza odbyła się kolejna promocja książki o tematyce kryminalnej *Droga do piekła* Przemysława Piotrowskiego, zielonogórskiego prozaika i autora powieści *Kod Himmlera*”.

Biografie. Podsumowując kolejną edycję pisali następująco: „Każdego roku przedstawiane są dwa nurty – główny i poboczny oraz imprezy towarzyszące. Zeszłoroczna edycja Festiwalu koncentrowała się wokół nurtu biografii literackich. Do udziału w wydarzeniu zaprosiliśmy autorki bestsellerowych biografii, które intrygująco przedstawiły życie i twórczość czołowych przedstawicieli literatury polskiej przełomu XIX i XX wieku, Stanisława Ignacego Witkiewicza (Witkacego), Bruno Schulza, Jarosława Iwaszkiewicza oraz współczesnych twórców Zdzisława Beksińskiego czy Jerzego Pilcha. Naszymi gośćmi były cenione reportażystki, historyczki literatury i sztuki, krytyczki literackie, ale również poetki,

prozaiczki, teatroložki: Agata Tuszyńska, Justyna Sobolewska, Małgorzata Czyńska, Anna Król, Magdalena Grzebałkowska oraz Ewelina Pietrowiak, reżyserka teatralna i operowa, scenografka, która przeprowadziła wywiad-rzekę z Jerzym Pilchem”.

Publicystyka i reportaż. Przewodnim tematem wydarzeń VIII i IX edycji był reportaż. Do udziału w spotkaniach zaproszono znanych w kraju reportażyistów i autorów książek dokumentalnych i reporterskich – m.in. Cezarego Łazarewicza – laureata Nagrody Nike 2017, Mariusza Szczygła. Przyczynkiem do spotkań były najnowsze książki zaproszonych pisarzy – *Żeby nie było śladów. Sprawa Grzegorza Przemyska C. Łazarewicza*; *Projekt prawda, Nie ma M. Szczygła*. Ponadto zaprezentował się Jacek Hugo-Bader i Wojciech Tochman.

Gdyby zestawić listę obecnych:

Marcin Świetlicki, Bohdan Zadura, Karolina Cicha, Zbigniew Masternak, Łukasz Maciejewski, Wiesław Komasa, Zofia Kucówna, Lech Dyblik, Angelika Kuźniak, Grażyna Szapołowska, Zbigniew Waleryś, ks. prof. Andrzej Draguła, Zdzisław Wardejn, Ryszard Faron, Maja Komorowska, Joanna Papuzińska, Katarzyna Bonda, Mariusz Bonaszewski, Marcin Meller, Magdalena Zawadzka, Elizabeth Herrmann, Małgorzata Czyńska, Justyna Sobolewska, Anna Król, Agata Tuszyńska, Magdalena Grzebałkowska, Ewelina Pietrowiak, Katarzyna Gniewkowska, Dorota Masłowska, Mariusz Szczygieł, Małgorzatą Gutowska-Adamczyk, Małgorzata Kalicińska, Wojciech Tochman, Jacek Hugo-Bader, Marek Krajewski, Marcin Wroński, Małgorzata Rejmer, Angelika Kuźniak, Magda Łucyan, Marcel Woźniak, Radosław Rak, Inga Iwasiów i inni.

Wśród gości każdego roku pojawiają się pisarze i publicyści zamieszkujący region Lubuski: Koniusz, Piotrowski, Siatecki, Konarska, Życzkowski, Pytel, Szott, Andrzejewska, Łastowiecki, Gołębiewicz, Korzeniewska, Koziółek, Kurzawa, Mikołajczak, Jarosz-Rabiej, Piórkowski i inni.

Twórcy Festiwalu pisali: „Festiwal Literacki im. Anny Tokarskiej Proza Poetów to przedsięwzięcie cykliczne [...], mające na celu popularyzację współczesnej polskiej twórczości literackiej, zarówno poetyckiej, jak i prozatorskiej dla młodzieży i dorosłych, głównie poprzez spotkania i rozmowy z uznanymi autorami, laureatami i finalistami ogólnopolskich nagród literackich, również z autorami wartościowych propozycji książkowych, które ukazały się na rynku wydawniczym w ostatnich latach. Festiwal kulturalny – literacki to nie tylko doskonała okazja do upowszechniania literatury i rozwijania czytelnictwa, ale także sposób na aktywizację społeczną – uczestnictwo w spotkaniach autorskich w formie czytań performatywnych osób, które do tej pory nie miały szansy spotkać autorów i twórców znanych w Polsce. To styczność

z wysoką kulturą i okazja do spotkań ze sztuką wielopokoleniowej społeczności Lubuskiego. Bezpłatne uczestnictwo lokalnej społeczności w znaczącej imprezie, spotkania ze znanymi postaciami z telewizji, to także przyczynek do kreowania wizerunku miasta, promocji regionu, budowania więzi z małą ojczyzną, partnerstwa pomiędzy stowarzyszeniem, instytucjami kulturowymi oraz jednostką samorządu terytorialnego. Festiwal im. Anny Tokarskiej ma swoich stałych uczestników, którzy ze zniecierpliwieniem czekają na jego kolejne edycje. Ma za zadanie kształtować czytelnicze zwyczaje i pielęgnować prawidłowe nawyki tych, którzy już związali się z imprezą i jej wydarzeniami, ale również inspirować nowych odbiorców do sięgania po zaproponowane przez nas tytuły i nowych autorów, uczyć wartościowania, a także świadomego i aktywnego czytelnictwa w kulturze. Przedsięwzięcie łączy pokolenia proponując wydarzenia, w których mogą uczestniczyć wspólnie osoby w różnym wieku. Festiwal jest także formą upamiętnienia patronki – lubuskiej poetki, ważnej dla regionu”¹⁵.

Autorem programu wszystkich edycji jest Andrzej Buck.

Współpraca: Dyskusyjne Kluby Książki, zielonogórski oddział Związku Literatów Polskich, Lubuskie Stowarzyszenie Miłośników Działań Kulturalnych „Debiut”, Stowarzyszenie Jeszcze Żywych Poetów, lubuski okręg Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Zespół Literacko-Poetycki „Oksymoron” i Zielonogórski Uniwersytet Trzeciego Wieku, redakcja Pro Libris.

---

¹⁵ Wniosek o dofinansowanie zadania realizowanego ze środków pozostających w dyspozycji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego „Promocja Czytelnictwa 2018”, nr 107161/18/A1, złożony 18.01.2018 r s. 4-5.